

RIIGIKOHUS
PÕHISEADUSLIKKUSE
JÄRELEVALVE KOLLEGIUM

Riigikogu

Õiguskantsler

Justiits- ja digiminister

Vabariigi Valitsus

Viru Vangla

Registrite ja Infosüsteemide Keskus

Riigi Infosüsteemi Amet

Maksu- ja Tolliamet

Politsei- ja Piirivalveamet

27.03.2026 nr 5-26-16/3

PSJV nr 5-26-16

Küsimused menetlusosalistele ja menetlusse kaasatud isikutele põhiseaduslikkuse järelevalve asjas nr 5-26-16

Tartu Halduskohus arutas haldusasjas 3-23-187 kaebaja, kelleks on vangistust kandev süüdimõistetu, taotlust saada juurdepääs Justiitsministeeriumi (JM), hiljem Justiits- ja Digiministeeriumi (JDM), Maksu- ja Tolliameti (MTA), Politsei- ja Piirivalveameti (PPA) ning Eesti teabevärava eesti.ee veebilehtedele ja e-toimiku rakendusele maksekäsu kiirmenetlust puudutavas osas. Tartu Halduskohus tunnistas 11.03.2026. a otsusega põhiseadusega vastuolus olevaks:

- (i) vangistusseaduse (VangS) § 31¹ esimese lause (alates 01.08.2019 kuni 31.03.2024 kehtinud redaktsioonis)¹ osas, milles see välistas kinnises vanglas karistust kandva kinnipeatava ligipääsu MTA, JM, PPA ning Eesti teabevärava eesti.ee veebilehtedele, välja arvatud e-teenuseid puudutavas osas; ja

¹ VangS § 31¹: Kinnipeataval ei ole lubatud kasutada interneti, välja arvatud vanglateenistuse poolt selleks kohandatud arvutites, mille kaudu on vanglateenistuse järelevalve all võimaldatud juurdepääs ametlikele õigusaktide andmebaasidele, kohtulahendite registrile, Riigikogu veebilehele ja õiguskantsleri veebilehele. Kinnipeataval on keelatud juurdepääs veebilehe osale, mis võimaldab elektroonilist suhtlemist.

- (ii) VangS § 31¹ lg 1 (alates 01.04.2024 kehtivas redaktsioonis)² ning justiitsministri 30.11.2000. a määruse nr 72 „Vangla sisekorraeeskiri“ (VskE) § 52¹ lg 1 (alates 31.03.2024 kehtivas redaktsioonis)³ osas, milles need välistavad kinnises vanglas karistust kandva kinnipeetava ligipääsu MTA, JDM, PPA ning Eesti teabevärava eesti.ee veebilehtedele, välja arvatud e-teenuseid puudutavas osas.

Esiteks tuleb märkida, et küsimus, kas ja millises ulatuses peaks kinnipeetavatel olema õigus kasutada interneti, on olnud Eestis vaidluse all ligi 20 aastat.⁴ Menetlusosalised peaksid kohtu küsimustele vastamisel arvestama nii Riigikohtu kui ka Euroopa Inimõiguste Kohtu (EIK) asjassepuutuvate seisukohtadega. Järgnevalt on igas küsimuses esile toodud, kes menetlusosalistest ja menetlusse kaasatud isikutest peavad konkreetsele küsimusele vastama.

- 1) Menetlusosalistelt (s.o **kaebaja, Viru Vangla, Riigikogu, Vabariigi Valitsus, justiits- ja digiminister, õiguskantsler**) oodatakse Tartu Halduskohtu otsuse alusel algatatud põhiseaduslikkuse järelevalve asjas arvamust põhiseadusega vastuolus olevaks tunnistatud regulatsiooni asjassepuutuvuse, regulatsiooni seadusliku eesmärgi ja proportsionaalsuse kohta (iga veebilehe osas, millele juurdepääsu taotletakse).
- 2) **Riigikogu, Vabariigi Valitsus, justiits- ja digiminister ja õiguskantsler** võiksid muu hulgas väljendada arvamust selle kohta, kas alates 01.04.2024 kehtiva VangS § 31¹ lg- d 1 ja 2 on põhiseadusega kooskõlas, arvestades, et võrreldes kuni 31.03.2024 kehtinud redaktsiooniga ei ole enam seaduse tasandil täpsustatud, millistele veebilehtedele peab kinnipeetavatel (minimaalselt) juurdepääs olema. Kehtiva sõnastuse kohaselt on valdkonna eest vastutaval ministril „turvalise tehnilise suutlikkuse puudumisel“ võimalik lähtuda absoluutsest internetile juurdepääsu keelust ning mitte lubada

² VangS § 31¹ lg 1 kohaselt ei ole kinnipeetaval lubatud kasutada interneti, välja arvatud turvalise tehnilise võimekuse olemasolu korral ja järelevalve all, vanglateenistuse poolt selleks kohandatud seadmetes lubatud veebilehele juurdepääsuks ning kinnipeetavale vajaliku teenuse või muu käesoleva seaduse eesmärkidega kooskõlas oleva internetilahenduse kasutamiseks. Vt ka VangS § 31¹ lg 2, mille kohaselt lg-s 1 nimetatud veebilehete loetelu ja interneti kaudu kinnipeetavale võimaldatavate vajalike teenuste ning internetilahenduste kasutamise tingimused, korra ja turvanõuded kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.

³ VskE § 52¹ lg 1 sätestab, et kinnipeetaval on õigus turvaliselt kohandatud vangla seadme kaudu juurde pääseda järgmistele veebilehtedele:

- 1) Eesti ja Euroopa Liidu ametlike õigusaktide andmebaaside veebilehed;
- 2) Eesti, Euroopa Inimõiguste Kohtu ja Euroopa Liidu kohtulahendite veebilehed;
- 3) Riigikogu veebileht;
- 4) Riigikohtu veebileht;
- 5) õiguskantsleri veebileht;
- 6) Ametlike Teadaannete veebileht;
- 7) tõlkerakenduse veebileht.

Vt ka VskE § 52¹ lg 2 kohaselt on kinnipeetaval keelatud juurdepääs veebilehe osale, mis võimaldab elektroonilist suhtlemist.

Vt ka VskE § 52² lg 1 järgi võib turvalise tehnilise võimekuse olemasolu korral vanglateenistus võimaldada interneti kaudu kinnipeetaval seadmes:

- 1) kasutada kinnipeetavale kohandatud e-toimiku süsteemi;
- 2) esitada vanglale pöördumisi;
- 3) suhelda lähedasega [vangistusseaduse §-s 23 lõikes 1](#) nimetatud eesmärgil;
- 4) tutvuda tema kohta vangiregistrisse ja kinnipeetavate rahaliste vahendite arvestussüsteemi kogutud teabega, välja arvatud teave, mille kohta kehtib õigusaktist tulenev juurdepääsupiirang;
- 5) teha sisseoste veebilahenduse kaudu.

⁴ Vt RKHKo 31.05.2007, [3-3-1-20-07](#), RKÜKo 07.12.2009, [3-3-1-5-09](#), RKÜKo 30.06.2017, [3-3-2-1-16](#), RKÜKo 15.02.2023, 3-18-477; vt ka EIKo 19.01.2016, Kalda vs. Eesti, [17429/10](#).

juurdepääsu ühelegi veebilehele ega e-teenusele. Seda hoolimata sellest, et Riigikohus ja EIK on leidnud, et teatud teemalehekülgede puhul ei ole juurdepääsu puudumine kooskõlas ei põhiseaduse ega Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga (EIÕK).

- 3) Täpsustada on vaja ka veebilehtedele juurdepääsuga kaasnevaid riske ja nende ärahoidmiseks tehtavaid kulusi.

JDM selgitas haldusasjas 25.04.2025 esitatud vastuses, et kinnipeetavatele veebilehtedel keelatud osa (s.o elektroonilist suhtlust võimaldav osa) piiramiseks on ehitatud filtrid, kuid pidevat järelevalvet selle üle, et veebilehtedel ei oleks avatud mis tahes suhtlusvõimalusi, ei ole vanglateenistusel võimalik teha (vt ka Tartu Halduskohtu otsuse p 18.6). Turvalisuse tagamiseks peaksid veebilehe pidajad teavitama vanglateenistust igast muudatusest, mida ta lehel teeb, muidu peaks vanglateenistus igakordselt ise lehti üle kontrollima, milleks tal ei ole ressursi (p 18.7, kulude kohta p-d 18.9–18.10). Tartu Halduskohtu otsuse p-st 46 nähtub, et Eesti teabevärava (eesti.ee) haldajaks on Riigi Infosüsteemi Amet (RIA), mis kuulub alates 01.01.2025 JDM-i valitsemisalas. JDM-i enda veebilehe arendus on Registrite ja Infosüsteemide Keskuse (RIK) käes. MTA kuulub Rahandusministeeriumi (RAM) ja PPA Siseministeeriumi (SIM) valitsemisalas. Eelnevast tulenevalt ootab Riigikohus täiendavalt konkreetset teavet järgmistelt adreseatidelt.

- a) **Justiits- ja digiminister, RIK, RIA, MTA, PPA:** kui vangistust kandev kinnipeetav saab juurdepääsu konkreetset teie hallata olevale veebilehele, siis milliseid reaalseid kuritarvitamise riske selline juurdepääs hõlmab, kui kinnipeetav sama veebilehe kaudu e-teenuseid kasutada ei saa?

Kas ja kuidas kontrollite samu veebilehti selleks, et ära hoida vabaduses olevate isikute poolseid kuritarvitusi (nt kolmandate isikute poolt lisatud suhtlusvõimalused)?

- b) **RIK, RIA, MTA, PPA:** kas ja mida nimetatud asutused saavad teha selleks, et kuritarvitamise riske enda hallataval veebilehel vähendada või välistada? Milline oleks veebilehe haldaja selliste meetmete võtmise ühekordne ja seejärel regulaarne rahaline kulu ja milles see seisneks?

- c) **MTA, PPA:** kas nimetatud asutustel on võimalik vanglaid ja JDM-i (või RIK-i/RIA-t) jooksvalt teavitada oma veebilehel tehtavatest muudatustest? Kas ja milline lisakulu see oleks ja milles see seisneks?

- d) **Viru Vangla ning justiits- ja digiminister:** kui vaidluse all olevate veebilehtede haldajad edastaksid vanglale regulaarselt teavet oma veebilehel tehtavate muudatuste kohta, siis mida konkreetset peaks vangla veel tegema, et takistada kinnipeetavale keelatud elektroonilist suhtlust? Kui suured oleksid vangla esmased ühekordsed ja seejärel regulaarsed kulutused elektroonilise suhtluse takistamiseks konkreetsete veebilehtede puhul?

- e) **Viru Vangla ning justiits- ja digiminister:** milline on praegu juurdepääsetavate veebilehtede haldajate ja vangla või JDM-i (RIK-i/RIA) omavaheline suhtlus selleks, et samade (keelatud suhtlemisest tulenevate) riskide realiseerumist ära hoida?

f) **Viru Vangla ning justiits- ja digiminister:** kui palju maksab praegu igakuiselt nende veebilehtede turvalisena hoidmine, millele kinnipeetavatel on juurdepääs lubatud.

Palume esitada vastused hiljemalt 27. aprilliks 2026.

Palun teatage Riigikohtule esindaja andmed (nimi, isikukood ja e-posti aadress), kellele Riigikohus teeb kõik kohtumenetluse dokumendid nähtavaks avalikus e-toimikus. Palun teatage esindaja andmed arvestusega, et vastus jõuaks Riigikohtusse tähtaegselt.

Samaks tähtjaks on vastust küsitud ka kaebajalt.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Kadri Nõmm
Riigikohtu sekretär